

OSVRT NA SNIMKU POSLJEDNJEG KONCERTA MATE LEŠĆANA (1936. – 1991.) ODRŽANOG 17. VELJAČE 1989. GODINE U KATEDRALI FRANKFURTA NA MAJNI

NATALIJA IMBRIŠAK

SLUŠANJE SNIMKE POSLJEDNJEG KONCERTA MATE LEŠĆANA UISTINU JE DRAGOCJENO OTKRIĆE ZA MNOGE: FASCINANTNA VIRTUOZNOST, STILSKA IZRAŽAJNOST, MAJSTORSTVO REGISTRACIJE I PRILAGODBE AKUSTICI, REPERTOAR BOGAT DJELIMA ZNAČAJNIH EUROPSKIH, ALI I HRVATSKIH SKLADATELJA. KAKO LI SU TEK UŽIVALI ONI KOJI SU BILI U MOGUĆNOSTI SLUŠATI GA UŽIVO!

Koncert je održan 1989. godine u Carskoj katedrali sv. Bartolomeja u Frankfurtu na Majni na velikim četveromannualnim orguljama, 115 registara, koje je kao Opus 1109 izgradila tvrtka za gradnju orgulja Klais iz Bonna 1957. godine.

PROGRAM KONCERTA BIO JE SLJEDEĆI:

Théodor Dubois: *Toccata* u G-duru

Jehan Alain: *Litanies* JA 119

Albe Vidaković: *Fantazija* (*Fantazija i fuga u f-molu*)

Johann Pachelbel: *Ciacona* u f-molu

Johann Sebastian Bach: *Wer nur den lieben Gott lässt walten* BWV 647

Johann Sebastian Bach: *Schmücke dich, o liebe Seele* BWV 654

Johann Sebastian Bach: *Pièce d'orgue* BWV 572

Max Reger: *Introdukcija i passacaglia u d-molu*

Mato Leščan: *Intrada i koral "Pjevaj hvale Magdaleno"*

Od brojnih svečanih *toccata* francuskih skladatelja iz razdoblja romantike, za početak koncerta Mato Leščan izabrao je onu koju je skladao Théodore Dubois. Na izvrstan način publici je odmah predstavio sve mogućnosti instrumenta kroz klasičan "razgovor" manuala tipičan za francusku glazbu, uključujući i nijansiranje dobiveno upotrebom žaluzija. Virtuozna, besprijeekorna izvedba dala je naslutiti visoki nivo svega što će uslijediti na programu.

Druga skladba, također francuskog skladatelja, prerano preminulog Jehana Alaina, vodi nas u novi glazbeni svijet – 20. stoljeće. Posve originalan i inovativan jezik u orguljaškoj literaturi predstavljen kroz skladbu *Litanies* i u samom naslovu ima poveznicu s Leščanom koji je cijeli život bio i orguljaš liturgijske glazbe. Izvrsna izvedba, u svim parametrima, prati i akustičke zakonitosti prostora, a poruka molitve zvuči snažno.

Uz bok znamenitim europskim skladateljima stoji i hrvatski skladatelj Albe Vidaković čija *Fantazija* iz djela *Fantazija i fuga u f-molu* je izvedena u nastavku. *Fantazija* se često izvodi zasebno, bez fuge – toliko je snažna, upečatljiva, bogato i inventivno razrađene glavne ideje. Upravo tako izveo ju je Mato Lešćan.

Na programu koncerta svoje mjesto je našla i *Ciacona u f-molu* J. Pachelbella, pridonoseći raznolikosti predstavljenih oblika (*toccata, fantazija, ciacona, passacaglia, koral*). Bogato varijacijsko umijeće skladatelja istaknuto je raznolikošću registracije pojedinih odlomaka, osobito u prilikama doslovnoga ponavljanja određenog odlomka u slijedu.

Iz bogate riznice Bachovih koralâ, M. Lešćan na ovom je koncertu izveo dva: *Wer nur den lieben Gott lässt walten BWV 647* iz skupine 6 Schüblerovih koralâ s koralnom melodijom u pedalu, i *Schmücke dich, o liebe Seele BWV 654* iz skupine Leipziških koralâ s bogato ornamentiranom koralnom melodijom u dionici soprana. U oba je pokazao suvereno vladanje svim stilskim elementima barokne glazbe, posebno istančan osjećaj i mjeru, te lakoću u izvedbi svih ornamentacija u drugome od spomenutih koralâ. U njegovoj je izvedbi poruka ovog koralâ (*Ukrasi se, o draga dušo*) doprla do nas u svom najdubljem značenju te istodobno postala prekrasan hvalospjev glazbi, orguljama i umjetnosti općenito.

Pièce d'orgue ili *Fantazija u G-duru BWV 572* evocira grand plein-jeux stil francuske glazbe u veličanstvenom, centralnom peteroglasnom dijelu, uokvirenom dvama brzim odlomcima

improvizacijskog karaktera. Virtuozna Lešćanova izvedba rukopis skladatelja savršeno stapa s prostorom.

Velike četveromanualne orgulje frankfurtske katedrale i impresivna akustika idealni su uvjeti za izvedbu glazbe Maxa Regera. Strukturalna složenost njegovih djela zahtijeva od izvođača maksimum tehničke spreme, a uz to Mato Lešćan je u izvedbi *Introdukcije i passacaglie u d-molu* znalačkim odabirom registara uspio postići prekrasnu, veliku gradaciju iz-

vršno kombiniranu s ekspresivnošću Regerovoga glazbenog jezika.

Od neprocjenjive je vrijednosti za svakog interpreta djelo koje izводи poslušati u izvedbi samog autora. Skladateljeve ideje odmah su jasnije, a izvedba ponekad donosi jasan odgovor na možebitne dileme izvođača u vezi notnog teksta ili interpretacije. Leščanova izvedba vlastite skladbe *Intrade* i koral *Pjevaj hvale Magdaleno* na kraju koncerta upravo je takav biser za svakog orguljaša.

Izvršno vladanje velikom akustikom katedrale ogleda se u jasnom razgraničenju cjelina unutar *Intrade*. Uz ranije spomenuti virtuoizitet i izražajnost, posebna zanimljivost očekuje nas na samom završetku skladbe. Uvriježena je izvedba pretposljednjeg akorda skladbe s tonom "h", kako piše u dostupnim izdanjima (d – f – gis – h). Međutim, M. Leščan izvodi ga s tonom "b" (d – f – gis – b). Akord u njegovoj izvedbi je terckvartakod kao obrat povećanoga kvintsekstakorda na sniženom II. stupnju A - dura. Isti je harmonijski odabir (septakord kao obrat povećanoga kvintsekstakorda na sniženom II. stupnju) u kadenci *Intrade*. Upotrebu ovoga povećanog akorda, koji dodatnom silaznom malom sekundom (b – a) u spoju s toničkom akordom u nastavku donosi veću dramatiku i snagu, mogao je

potaknuti sam koralni napjev *Pjevaj hvale Magdaleno*. Njegov prvi dio završava frigijskom kadencom, s karakterističnim pomakom male sekunde u basovoj dionici. Veliki znalac Mato Leščan suptilno je u svom skladateljskom tkanju isprepleo melodijske i harmonijske elemente.

Snimku posljednjeg koncerta Mate Leščana možete poslušati na internetskoj stranici rkt. Župe sv. Jurja mučenika Đurđevac na poveznici: <https://zupadjurdjevac.com/lescan/>. Snimanje koncerta organizirao je dr. med. Josip Lucić iz obitelji Lucić, vrlo bliske Mati Leščanu i supruzi Lei u Frankfurtu. Zahvalnost za očuvanje i ustupanje snimke dugujemo njegovoj kćerki, mezzosopranistici Heleni Lucić Šego (doc. art. na Odsjeku za pjevanje Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu), koja je kao djevojčica pjevala u dječjem zboru kojeg je vodio Mato Leščan u Frankfurtu na Majni.

Za informaciju o ovoj vrijednoj snimci zahvaljujem dr. sc. Ivani Senjan, autorici recentne biografije Mate Leščana *U spomen na Matu Leščana* (2021.), u okviru istoimenog projekta kojim je obilježena 85. obljetnica rođenja i 30. obljetnica smrti iznimnoga hrvatskog skladatelja, koncertnog i liturgijskog orguljaša, improvizatora, zborovođe, glazbenog pedagoga i muzikologa.